

RAZLIČNOST OTROK NUJNO POGOJUJE RAZLIČNOST PRISTOPOV ZA DELO Z NJIMI

/ Marijana Eri-Birk, profesorica

Kot učiteljica materinščine sem se vsak dan srečevala s sto ali več otroki. Vsak izmed njih je bil samosvoj in je zahteval individualni pristop obravnave, če sem hotela doseči uspeh in zadovoljstvo, da bi olajšala delo tako otroku kot staršem pa tudi sebi kot učiteljici. Res pa je, da sem velikokrat zadela tako ob snovi kot ob vsakodnevni komunikaciji na ovire, za katere smo se trudili, da smojih prestopili skupaj. Mene je pri tem poleg čustev in intuicije vodilo tudi znanje, otroci pa so bolj odvisni od sprejemanja le-tega in prilagajanja sebi.

Prav to me je usmerjalo, da sem skušala ugotoviti, kateri so najljubši kanali sprejemanja v otrokovem sistemu zaznavanja. Če bo informacijo zaznal – čim bolj celostno in poglobljeno –, jo bo znal transformirati v uporabo. Po vzorcu premikanja oči in procesnih besedah, ki so jih otroci uporabljali, sem ugotovila, da je res večina otrok vizualnih tipov, nekaj je avditivnih, mnogo manj pa je kinestetičnih.

Tudi to je res, da »čistih« tipov skorajda ni, lahko pa pri otroku prevladuje kanal sprejemanja, ki ga učitelj mora prepoznati in upoštevati pri svojem delu.

TEMELJNE POTEZE VIZUALNIH TIPOV OTROK

Ko beremo prozo ali poezijo, se nekateri otroci zastrmijo v zrak, kjer verjetno vizualizirajo »podobo« prebranega. Opazila sem, da imajo ti otroci večinoma dokaj berljivo pisavo in sistematično urejene zvezke. V njihovih spisih si v pravilnem zaporedju sledijo povedi in odstavki, ki vsebujejo posamezne misli. Nekateri radi tudi vnaprej sestavijo spis, da je potem »lepše« napisan. Ko poslušamo zgodbe s kaset ali ploščkov, rišejo ali strmijo v prazno. Uporabljajo besede, kot so: videl sem, opazil sem, zagledal sem, občudoval sem in podobno.

Izjemno uspešni so v pisanju opazovalnih spisov.

Njihova čustva so vidna na njihovih obrazih: ko so veseli, jim sreča sije iz oči, ko so jezni, so zardeli, oči se jezno svetijo, ko so užaljeni ali žalostni, jokajo. Manj govorijo kot drugi otroci, učitelju se zdijo plahi, a postanejo nestrpni ali celo z dolgočasni, če morajo dolgo časa le poslušati. Občasno se radi celo »vtikajo« v besedo.

Pogosto uporabljajo miselne vzorce, ker jim take vrste predstava pomeni tudi razumevanje snovi. Miselne vzorce radi pobarvajo – večinoma z živimi, tudi fluorescenčnimi barvami. Teh barv so polni tudi njihovi zvezki. Pri manj urejenih učencih sem ob robovih zvezkov pogosto opazila zabeležke. To so imena ansamblov, datumi preizkusov znanja, domačega branja ali manjše risbice.

Ti otroci imajo pogosto tudi lastnosti avditivnega tipa ljudi. Redkokdaj kateri reče, da ga glasba ob pouku

moti. Če pa reče, je to zagotovo eden izmed otrok, ki sem ga ocenila kot čisti vizualni tip. V takih primerih sem glasbo izključila.

Zanimivo se mi zdi opazovanje levičarjev s popolnoma obrnjenim sistemom (premikanja oči na primer). Ne strinjam se s tem, da so ti otroci vedenjsko problematični, kot so včasih trdili. Med levičarji je veliko izredno bistrin in sposobnih ter ustvarjalnih otrok. Nekateri otroci pa so spreobrnjeni levičarji. Pri njih so sistemi obrnjeni ali pa tudi ne. Nekateri pišejo s »spreobrnjeno« desnico lepše kot s »prvotno« levico. Povedali pa so mi, da rišejo, mečejo žogo ali opravljajo druga dela z levico.

OTROCI S PREVLAJUJOČIM AVDITIVNIM KANALOM

Takih otrok je bistveno manj. Povečini vključujejo tudi vizualne kanale. Med vsemi otroki pa sem imela nekaj »čistih« avditivnih otrok.

Pravijo, da se učijo glasno, da se slišijo in si tako snov bolje zapomnijo. Opazila sem, da včasih kaj rečejo sami sebi ali si brundajo pesmico, ko pridejo v razred. Uspešni so pri deklamaciji – njihova izvedba je lepa, zvočna in melodična. Eden izmed njih je bil sicer učenec s specifičnimi učnimi težavami, a pesmi – tudi najtežje in najdaljše – se je naučil za odlično oceno.

Ne pišejo vedno najlepše, tudi zvezki niso vzorno urejeni, pogosto so vidni zavihkina robovih ali odtrgan kos lista.

S pisalom med pisanjem počenjajo še kaj drugega, ne le pišejo. Med jezikovno analizo mrmrajo, včasih tudi govorijo sami s seboj in se sprašujejo, če so rešili nalogo pravilno. Ti učenci so pri pouku manj zbrani – zmoti jih vsak šum, nemir, ropot. Med branjem beril ali pesmi premikajo ustnice. Zelo radi berejo dramska besedila in tudi uživajo in blestijo v dramatizaciji besedil, izmišljenih zgodb in situacij.

Svoja čustva pokažejo z glasom ali besedami. Kadar so veseli, vzkliknejo,

zakričijo, ob olajšanju glasno vzdihnejo. Če so jezni, si dajo duška v besednem boju, njihov glas pa variira v vsej svoji jakosti in višini.

Ob pouku ljubijo tiho spremljajočo glasbo. Pomirja jih in podžiga k delu. Ko poslušamo zgodbe s kaset ali zgoščenk ali če jim sama preberem besedilo, so pozorni in zbrani, uživajo pa, če imajo možnost besedilo potem komentirati. Včasih sem imela občutek, da tak otrok govori tudi zaradi govorjenja samega, da sam sebe sliši, da nastopa, in ker je

govornega dela v šoli bistveno manj kot pisnega, sem jim to občasno dovolila. Zanimivo pa je, da se v svojem pripovedovanju pogosto ponavljajo.

Značilnosti otrok s prevladujočim kinestetičnim kanalom sprejemanja

Ti otroci nimajo preveč radi branja, zato vidim, da berejo pretežno literaturo na ravni stripa in še to dokaj nepozorno. Med branjem se presedajo, premikajo, gledajo naokrog. Bolj si zapomnijo tisto, kar je odigrano, uprizorjeno kot povedano ali zapisano. Njihova pisava je »nemirna«, pogosto grda, nečitljiva, pisalo vrtijo v rokah, črke so izmenjaje večje in manjše. Pisava je dolgo otroška, neizpisana, neurejena, pogosto tudi majhna. Zapis je pogosto kar v pogovornem jeziku. Med poslušanjem besedila se premikajo, motijo sošolce, se spakujejo in delajo grimase, da bi zabavali sošolce.

Vse, kar vidijo in je zanje novo, primejo, vsega se dotikajo, pisala sošolcev preizkusijo (in s tem pogosto izzovejo nemir v razredu). Med odmori uživajo. Radi se lovijo, skačejo, spotikajo. Uspešni so pri dejavnostih, ki vključujejo telesno aktivnost.

Njihova čustva lahko vidimo v njihovem gibanju. Če so veseli, skačejo od veselja, dvigajo roke, vlečejo sošolce ali jih objemajo. Ko so žalostni, gredo stran od drugih. Ko so jezni, cepetajo, udarjajo z roko po mizi, se tolčejo po glavi ali se vlečejo za lase ter mečejo šolske pripomočke po klopi.

Pri govoru je močno opazna njihova mimika. Niso pozorni poslušalci. Uporabljajo besede: vzel sem, dobil sem.

Zelo radi imajo glasbo, ker jim ponuja možnost za gibanje, na razstavih ali

v muzejih radi gledajo »s prsti«. Če se ne morejo dotakniti predmeta, se dotikajo stekla na vitrinah.

Način pouka sem skušala prilagoditi vsem tipom otrok, s tem da sem upoštevala prevladujoči tip sprejemanja. Zato sem uporabljala vse mogoče avdiovizualne učne pripomočke, vključevala sem tudi filme, opazovanje v naravi, minute za umirjanje in minute za zdravje.

Menim, da sem tipe otrok po prikazu na izobraževanju NLP (nevrolingvističnega programiranja) mnogo bolje prepoznala in upoštevala tudi individualne posebnosti otrok. Zato so imeli moji učenci vedno možnost povedati, ali raje pišejo ali ustno odgovarjajo ob preverjanju in ocenjevanju znanja, in ker vem, kako je to za njih pomembno, sem to tudi upoštevala.